

NKA BESZÁMOLÓ

megvalósulás ideje: **2017. január 12.**

megvalósulás helye: **Ferenczy Múzeumi Centrum, Ferenczy Múzeum, Pajor terem**

a konferencia látogatóinak száma: 37

„Az ostromlás a dolgunk” – A betiltott Mozgó Világ (1975—1983) című kiállításhoz szervezett konferencia a **Néző-pontosítás** című konferenciasorozat első eseménye volt. A konferenciasorozat célja, hogy aktuális, élő kiállításhoz kapcsolódóan lehessen tudományos diskurzust indítani. A régi Mozgó Világ történetét, kulturális teljesítményét felmutató kiállítás is a folyóirat lapjain együtt jelentkező szövegeket és képi világot mutatja be – ehhez illeszkedően fogalmazzuk meg a konferencia címét, tematikáját [1. sz. melléklet]: *Szöveg és kép viszonyának újszerűsége a régi Mozgó Világ folyóiratban (1975—1983)*. Ennek a korában izgalmas és újszerű törekvésnek, sokszor új pályákat, irányzatokat előremutatón vállaló eredményeit vették számba a konferencia előadói [program – 2. sz. melléklet].

A konferencia megnyitása: Gulyás Gábor és Szabados Árpád

Mányoki Endre előad

Nagy Kristóf előad

Szünet: Szilágyi Sándor, Szkárosi Endre, Kukorelly Endre, Keserü Katalin

Dunai Tamás előad

Czirják Pál előad

Szabados Árpád megnyitó beszédében felidézte a lap képzőművészeti rovatának szabadságát és a kezdetleges nyomdatechnika ellenére működő szellemi potenciálját.

Mányoki Endre és **Szkárosi Endre** a vizuális költészet reprezentálását, **Dunai Tamás** a képregény műfajának tágran értelmezett jelenségeit, **Czirják Pál** pedig az akkor induló filmes alkotók és filmkritikusok szerencsés, a lap hasábjain igen erősen jelentkező találkozását tárgyalta.

Nagy Kristóf Háy Ágnes kutatását a szociológia és a neoavantgárd kapcsolódási területeként vizsgálva a városi folklór jelenség lehetséges értelmezéseit, kanonizációját vizsgálta.

Szilágyi Sándor a fotóművészet igen markáns képviselőjét az egyes alkotók életművének fényében valamint a progresszív fotóművészet kontextusában vette sorra [absztraktok – 3. sz. melléklet].

A konferencia természetesen lehetőséget adott a hozzászólások, a hallgatóságban felmerülő kérdések megvitatására.

Reményi József Tamás hozzászól

A film pár fázisfotóval megjelenik a kiállításban, de a konferencia záróeseményeként ezt a műfajból adódó hiányt akartuk pótolni. **Elek Judit** Martinovics filmje ritkán vetített és nehezen hozzáférhető, a Mozgóban pedig komoly figyelmet kapott.

A konferencia anyagát videofelvételen rögzítettük s a **videotorium.hu** oldalán és a **Mozgó Világ kiállítás honlapján** lehet látni. Az előadásokból válogatva a szerkesztett tanulmányok az **Alföld** folyóiratban jelennek meg, Mányoki Endre pedig az **Új forrás**ban publikálja a konferencia nyomán írt tanulmányát *SzóKép - a Mozgó Világ viszonya a vizuális költészethez 1975-1983* címmel (megjelenés várhatóan: 2017/04).

Sajtóvisszhang

A Mozgó Világ kiállításról megjelent írások mellett

<http://librarius.hu/2017/02/12/kik-vagyunk-honnan-jovunk-es-hova-tartunk-a-betiltott-mozgo-vilag/>

<http://www.barkaonline.hu/kepzmveszet/5604-a-betiltott-mozgo-vilag-kiallitasrol>

<https://mno.hu/grund/ma-is-ervenyes-a-regi-mozgo-vilag-uzenete-1374982>

<http://magyarnarancs.hu/kepzmuveszet/regi-idok-froclija-101940>

http://magyarhirlap.hu/cikk/79311/Az_igazi_Mozgo_Vilag_legendaja

a konferenciáról a Szentendre TV készített egy hosszas összeállítást, valamint hírportálokon jelent meg.

http://www.tvszentendre.hu/musor/szentendre_ma_tv_szentendre_2017_01_12

http://est.hu/cikk/120895/az_ostromlas_a_dolgunk_-_a_betiltott_mozgo_vilag_1975-1983

http://magyarmuzeumok.hu/tema/3776_nezo_pontositas

<http://iranyszentendre.hu/event/nezo%C2%B7pontositas-konferencia/>

1. sz. melléklet

Szöveg és kép viszonyának újszerűsége a régi Mozgó Világ folyóiratban (1975–1983)

A Mozgó Világ tematikus sokszínűsége – irodalom mellett film, fotó (szociofotó), képzőművészet, színház – erős vizualitást mutat, a folyóirat tipográfiája is kép és szöveg hagyományosan hierarchikus kapcsolatát sokkal inkább mellérendelő viszonyban képzelel. Ennek a szemléletnek megfelelően a műfaji határokat szabadabban kezelve – különösen a *Nyílt tér* című oldalpáron vagy a *Képregény* műfaji megjelöléssel – a lapban megjelenő fotómunkák, képregények, performance-ok, konceptuális munkák intermediális eszközökkel élnek, de az irodalom vizuális vonatkozásai, kísérletei is megjelennek, tematizálódnak.

A konferencián feltesszük a kérdést: Miként értékelhető ez a jelenség? A neoavantgárd törekvések lecsapódásaként, a populáris kultúra erősödéseként vagy a visual-turn megnyilvánulásaként? Hogyan alakították a generációs törekvések a lap szakmai koncepcióját? Mit mutat a folytatás?

2. sz. melléklet

NÉZŐ-PONTOSÍTÁS

Szöveg és kép viszonyának újszerűsége a régi Mozgó Világ folyóiratban (1975—1983)

10.30 **Köszöntő** Gulyás Gábor · *a Ferenczy Múzeumi Centrum igazgatója*

10.40 **Megnyitó beszéd** / Szabados Árpád · *festőművész, a régi Mozgó Világ képzőművészeti rovatának szerkesztője*

Első szekció · *moderátor* · Szilágyi Zsófia Júlia · *a kiállítás kurátora*

11.00 – 11.20 / Mátyóki Endre · *esszéíró, kritikus, szerkesztő*

SzóKép · *Vizuális költészet a Mozgóban*

11.30 – 11. 50 / Nagy Kristóf · *művészettörténész*

Írásban és képben · *Antropológiai megközelítések a Mozgó Világban (Háy Ágnes)*

12.00 – 12. 20. / Szkárosi Endre · *költő, szerkesztő, kritikus*

Ízlés és szerkesztés · *Kép és irodalom kapcsolatai az eredeti Mozgó Világban*

12.30– 12.50 / Szilágyi Sándor · *fotóművészeti író, irodalmár*

Mészöly, Spiró, Tar, Bibó: *velük kínáltam meg a (rég) Mozgó Világ szerkesztőségét*

Ebédszünet

Második szekció · *moderátor* · Szilágyi Zsófia Júlia · *a kiállítás kurátora*

14.30 – 14.50 / Szilágyi Sándor · *fotóművészeti író, irodalmár*

A progresszív fotóművészet megjelenése a (rég) Mozgó Világban

15.00 – 15.20 / Dunai Tamás · *popkultúrakutató*

A Kádár-kori képregény vadhajtásai · *A Mozgó Világ képregényei*

15.30 – 15.50 / Czirják Pál · *filmtörténész*

Párhuzamosok, ha találkoznak · *A film reprezentációja a Mozgó Világ korai évfolyamaiban*

Kávészünet

18 órától filmvetítés

Elek Judit: *Vizsgálat Martinovics Ignác szászvári apát és társainak ügyében (1980)*

NÉZŐ PONTOSÍTÁS

... SZÖVEG ÉS KÉP VISZONYÁNAK ÚJSZERŰSÉGE
A RÉGI MOZGÓ VILÁG FOLYÓIRATBAN (1975–1983)

.. 2017. január 12.

• Ferenczy Múzeum – Pajor terem (Szentendre, Kossuth Lajos utca 5.)

10.30 Köszöntő

Gulyás Gábor · a Ferenczy Múzeumi Centrum igazgatója

10.40 Megnyitó beszéd

Szabados Árpád · festőművész, a régi Mozgó Világ képzőművészeti rovatának szerkesztője

Első szekció

moderátor · Szilágyi Zsófia Júlia · a kiállítás kurátora

11.00 – 11.20 Mányoki Endre · esszéíró, kritikus, szerkesztő

SzóKép · Vizuális költészet a Mozgóban

11.30 – 11.50 Nagy Kristóf · művészettörténész

Írásban és képben · Antropológiai megközelítések a Mozgó Világban (Háy Ágnes)

12.00 – 12.20 Szkárosi Endre · költő, szerkesztő, kritikus

Ízlés és szerkesztés · Kép és irodalom kapcsolatai az eredeti Mozgó Világban

12.30–12.50 Szilágyi Sándor · fotóművészeti író, irodalmár

Mészöly, Spiró, Tar, Bibó: velük kínáltam meg a (rég) Mozgó Világ szerkesztőségét

Ebédszünet

Második szekció

moderátor · Szilágyi Zsófia Júlia · a kiállítás kurátora

14.30 – 14.50 Szilágyi Sándor · fotóművészeti író, irodalmár

A progresszív fotóművészet megjelenése a (rég) Mozgó Világban

15.00 – 15.20 Dunai Tamás · popkultúrakutató

A Kádár-kori képregény vadhajításai · A Mozgó Világ képregényei

15.30 – 15.50 Czifják Pál · filmtörténész

Párhuzamosok, ha találkoznak · A film reprezentációja a Mozgó Világ korai évfolyamaiban

Kávészünet

18 órától filmvetítés

Etek Judit: *Vizsgálat Martinovics Ignác szászvári apát és társainak ügyében (1980)*

FERENCZY
MÚZEUMI
CENTRUM

Ferenczy Múzeum, Pajor Terem, 2000 Szentendre, Kossuth Lajos u. 5.

+36 20 779 6657 | konferencia@muzeumicentrum.hu

www.muzeumicentrum.hu | f /ferenczymuzeumicentrum

A konferencia programjának plakátja.

NÉZŐ PONTOSÍTÁS

... SZÖVEG ÉS KÉP VISZONYÁNAK ÚJSZERŰSÉGE
A RÉGI MOZGÓ VILÁG FOLYÓIRATBAN (1975–1983)
 .. 2017. január 12.
 • Ferenczy Múzeum – Pajor terem (Szentendre, Kossuth Lajos utca 5.)

10.30 Köszöntő
 Gulyás Gábor · a Ferenczy Múzeumi Centrum igazgatója

10.40 Megnyitó beszéd
 Szabados Árpád · festőművész, a régi Mozgó Világ képzőművészeti rovatának szerkesztője

Első szekció
 moderátor · Szilágyi Zsófia Júlia · a kiállítás kurátora

11.00 – 11.20 Mányoki Endre · esszéíró, kritikus, szerkesztő
SzóKép · Vizuális költészet a Mozgóban

11.30 – 11.50 Nagy Kristóf · művészettörténész
Írásban és képben · Antropológiai megközelítések a Mozgó Világban (Háy Ágnes)

12.00 – 12.20 Szkárosi Endre · költő, szerkesztő, kritikus
Izlés és szerkesztés · Kép és irodalom kapcsolatai az eredeti Mozgó Világban

12.30–12.50 Szilágyi Sándor · fotóművészeti író, irodalmár
Mészöly, Spiró, Tar, Bibó: velük kínáltam meg a (rég) Mozgó Világ szerkesztőségét

Ebédszünet

Második szekció
 moderátor · Szilágyi Zsófia Júlia · a kiállítás kurátora

14.30 – 14.50 Szilágyi Sándor · fotóművészeti író, irodalmár
A progresszív fotóművészet megjelenése a (rég) Mozgó Világban

15.00 – 15.20 Dunai Tamás · popkultúrákutató
A Kádár-kori képregény vadhajtatásai · A Mozgó Világ képregényei

15.30 – 15.50 Czirják Pál · filmtörténész
Párhuzamosok, ha találkoznak · A film reprezentációja a Mozgó Világ korai évfolyamaiban

Kávészünet

18 órától filmvetítés
Elek Judit: *Vizsgálat Martinovics Ignác szászvári apát és társainak ügyében (1980)*

FERENCZY MÚZEUMI CENTRUM Ferenczy Múzeum, Pajor Terem, 2000 Szentendre, Kossuth Lajos u. 5.
 +36 20 779 6657 | RSVP: konferencia@muzeumicentrum.hu
 www.muzeumicentrum.hu | /ferenczymuzeumicentrum

A részvétel ingyenes, regisztrációt kérünk.
 Regisztrálni az alábbi címen lehet: konferencia@muzeumicentrum.hu

A konferencia meghívója.

A konferenciára beérkezett absztraktok

Nagy Kristóf: Írásban és képben; Háy Ágnes antropológiai megközelítésű munkái a Mozgó Világban

Előadásomban Háy Ágnes *Mozgó Világban* megjelent munkáinak (*Hülye aki elolvassa*, *Sex, Képregény*) elemzésén keresztül arra keresem a választ, hogy mi az a megközelítés, amely ezeknek a részben írott, részben pedig vizuális műveknek a közös alapját képezi.

Háy megközelítését alapvetően antropológiaként és etnográfiaiként jellemzem, amely függetlenül a megjelenésének médiumától egy logikát követ: az emberi társadalom működési mechanizmusait próbálja feltárni. Háynak mind a témaválasztásaira (pl. szex), mind a választott műfajaira (képregény, gyűjtés) jellemző egy érdeklődés a társadalom gyakran figyelembe nem vett gyakorlatai iránt. Ebből a szempontból amellet érvelek, hogy Háy Ágnesnek a *Mozgó Világban* megjelent munkáit egy antropológiai szemlélet hatja át, és ahogy ezt Klaniczay Gábor már 1981-es tanulmányában felvetette, a kulturális és szociális antropológia egyes szerzői, mint Edward Evan Evans-Pritchard vagy Mary Douglas kínálhatnak egy izgalmas kontextust ezen alkotások számára.

Előadásomban arra is kitérek, hogy ez az antropológiai megközelítés az intermedialitáson túl emancipatív erővel is bír. Ezt továbbgondolva pedig arra is kísérletet teszek, hogy megvizsgáljam azt, hogy Háy munkáinak művészeti jellegzetességei hogyan formálhatták élettársának, Krassó Györgynek 1989-1990-es progresszív politikai-művészeti populizmusát.

Dunai Tamás: A Kádár-kori képregény vadhajtsái – A Mozgó Világ képregényei

A képregény egy önálló, kiforrott formanyelvvvel rendelkező multimediális kifejezésforma, amely állóképek és szöveg segítségével mesél el egy történetet vagy fejez ki bármilyen egyéb tartalmat. Sokan használják önkifejezésre a médiumot, de nem volt ez mindig minden közegben így. A Kádár-korban a képregény a megtűrt médiumok sorát gyarapította, nem használhatták művészi önkifejezésre, a szerzői képregények ritkaságszámba mentek. A kor uralkodó képregényműfaja az irodalmi adaptációs képregény volt, de olykor filmek adaptációi is felbukkantak. Ezek szöveggel terhelt leegyszerűsített verziói voltak az eredeti alkotásoknak. Azért alakult ki ez a gyakorlat, mert biztonságosnak számított az államszocialista kultúrpolitika számára, hiszen csak elvéve jelenhettek meg eredeti (és emiatt veszélyesnek vélt) képregényes tartalmak. Az egyik olyan felület, ahol ez megtörtént, a *Mozgó Világ*. A *Mozgó Világ* számos experimentális és művészképregénynek adott otthont 1975-öt követően. A hazai fősodor erősen formalizált irodalmi adaptációs képregényeivel szemben a lapban feltűnő, a médium határait feszegető művészi önkifejezésre használt alkotások mintha egy másik világban születtek volna. Az itt megjelent képregények és képregényként megragadható képsorozatok jelentős része nem tiszta formája a médiumnak, hanem a képregény és a képzőművészet, illetve a képregény és a fotóriport közti intermedialis kísérletként írható le. Ennek oka, hogy nem tipikus képregényalkotók készítették őket, hanem irodalmárok, képző- és fotóművészek, akik

egészen egyedi módokon használták a médiumot. Előadásomban az ebben a termékeny közegben megjelent képregények jellegzetességeit mutatom be.

Czirják Pál: Párhuzamosok, ha találkoznak; A film reprezentációja a *Mozgó Világ* korai évfolyamaiban

A *Mozgó Világ* – profiljának megfelelően – a kezdetektől kiemelt figyelemmel kísérte az induló művészeket tömörítő műhelyeket, alkotói közösségeket, és az irodalom mellett már az első évben helyet kaptak a társművészetek – éppen a fiatal művészek számára fenntartott stúdiók bemutatásával. Talán jelzésértékű, hogy ezek között mindjárt a második számban a Balázs Béla Stúdió is szerepel – e megjelenés egyúttal az orgánum filmes tárgyú publikációinak nyitódarabja. Habár a még antológiaként kiadott összeállításokban ezen túl ritkán találunk filmes vonatkozású anyagot, folyóiratszakaaszába érve a *Mozgó* már rendszeresen közöl ilyeneket. A filmkritikák, filmelemzések esetében természetesen meghatározó jegy a fiatalság problémája, amely vagy a tárgyalt filmek tematikájában jut érvényre, vagy az alkotók nemzedéki meghatározottságában.

Az előadás a megjelent írások alapján vizsgálja a folyóirat érdeklődési körét az egyes alkotók, alkotói csoportok reprezentációja és a bemutatott filmek tematikája szempontjából.

Mányoki Endre: SzóKép

A *Mozgó Világ* a tárgyalt időszakban a magyar költészet újító energiáinak gyűjtőpontja volt. Adódott ez az első időszak (1975-1980) kötelezően előírt nemzedéki karakteréből is, de a tendencia a folyóirat második életszakaszában is folytatódott. A lapszerkesztés a kezdetektől mindvégig - a társfolyóiratoktól eltérően – súlyt helyezett az egyes számok egyedi tervezésére csakúgy, mint a vizuális kultúra folyamatos, a tematikákban és a lapkészítés arányaiban megnyilvánuló képviselőjére. Magam – a költészet rovat korábbi segédszerkesztőjeként, később a rovat vezetőjeként – a lírán belül vizsgálom a kép és szöveg viszonyát, a ('vizuális költészet' - visual poetry) jelenlétének nyomait, szöveg és tipográfia kölcsönhatásait. Az elemzés bázisát alkotó szerzők: Zalán Tibor, Géczy János, Endrődi Szabó Ernő. Felidézem Fábián László *Egy metafora tartományai* című összefoglaló tanulmányát a konkrét-vizuális költészet irányzatairól és alkotóiról. Kitérek az 1982-ben megjelent *Ver(s)ziók* című antológiára (1982, Magvető Kiadó), mely gazdagabban tárta fel a költészetnek ezen területeit, mint a *Mozgó Világ*. És szándékom szerint, a kontextusteremtés igényével rövid kitekintést kínálok a közép-európai irodalmak vizuális költészeti fórumaira (első helyen az újvidéki *Új Symposionra*, de a román és a cseh-szlovák irodalomra is), valamint a kortárs magyar lírára (is) nagy hatást gyakorló *Párizsi Magyar Műhelyre*.